

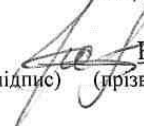

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій
Кафедра правоохоронної діяльності та загальноправових
дисциплін

РОБОЧА ПРОГРАМА
Конституційне право України

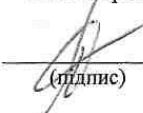
ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Козинець О.Г.
(підпис) (прізвище та ініціали)

«01» вересня 2025 р.

Розробник (-и): Нітченко А.Г., доцент кафедри, к.і.н., доцент
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Робочу програму навчальної дисципліни обговорено на засіданні кафедри правоохоронної діяльності та загальноправових дисциплін

Протокол від «01» вересня 2025 р. №8

Узгоджено з гарантом освітньої програми:

(підпис)

Чічкань М.В.
(прізвище та ініціали)

1. Загальна інформація про дисципліну.

Тип дисципліни	Обов'язкова
Мова викладання	Українська
Рік навчання та семестр	1 курс навчання, 1 семестр ОПП «Право» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Викладач (-и)	Нітченко Алла Григорівна, доцент кафедри, к.і.н.
Профайл викладача (-ів)	https://tidp.stu.cn.ua/nitchenko-alla-grygorivna/
Контакти викладача	alla-nitchenko@stu.cn.ua

2. Анотація курсу. Навчальна дисципліна «Конституційне право України» є обов'язковим компонентом ОП «Право» з циклу професійної підготовки фахівців освітнього ступеня «бакалавр», галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право». Предметом вивчення дисципліни є основи конституційного ладу України, суспільні відносини щодо конституційно правового статусу людини і громадянина, форми безпосередньої демократії, організація та діяльність органів державної та судової влади, основи адміністративно-територіального устрою України та місцевого самоврядування.

Успішне засвоєння дисципліни «Конституційне право України» дозволяє бакалавру права впевнено орієнтуватися в конституційно-правових інститутах, кваліфіковано аналізувати нормативно-правові акти, рішення Конституційного Суду, а також професійно застосовувати здобуті знання у майбутній юридичній діяльності, забезпечуючи верховенство права та захист прав людини.

Програма навчальної дисципліни складається з таких модулів:

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи конституційного права та Конституції України.

Змістовий модуль 2. Конституційні засади демократії, державного устрою та національно-культурної сфери.

Змістовий модуль 3. Конституційний статус особи та гарантії її прав і свобод

Змістовий модуль 4. Конституційна система органів державної влади та механізми захисту Конституції

2. Мета та цілі курсу. Метою вивчення навчальної дисципліни «Конституційне право України» є формування у здобувачів вищої освіти системи теоретичних знань та практичних умінь щодо конституційного ладу України, основних прав і свобод людини та громадянина, організації та функціонування органів державної влади й місцевого самоврядування, а також засвоєння механізмів правового захисту Конституції, що забезпечують становлення та розвиток демократичної, правової, соціальної держави.

Завдання, які вирішуються в процесі вивчення курсу:

- засвоєння знань про предмет, метод, принципи та систему конституційного права України;
- розкриття ролі Конституції як Основного Закону держави, її юридичних властивостей, порядку прийняття та охорони;
- формування уявлення про конституціоналізм та засади конституційного ладу України;
- вивчення конституційних основ народного суверенітету, демократії, унітаризму, республіканізму, місцевого самоврядування, прав і свобод людини.
- набуття навичок аналізу й тлумачення норм Конституції та законодавства України;
- формування здатності застосовувати конституційні норми при вирішенні юридичних кейсів.

Під час вивчення курсу здобувач вищої освіти має набути або розширити наступні загальні та спеціальні компетентності, передбачені освітньою програмою:

ЗК 11. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

СК 3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи.

СК 7. Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

СК 8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини.

4. Результати навчання. Під час вивчення курсу здобувач вищої освіти має досягти або вдосконалити наступні програмні результати навчання, передбачені освітньою програмою:

РН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

РН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

РН 20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

В результаті вивчення дисципліни «Конституційне право України» здобувачі вищої освіти повинні **знати**:

- предмет, метод, систему та джерела конституційного права України;
- зміст і юридичні властивості Конституції України, порядок її прийняття, внесення змін та охорони;
- засади конституціоналізму та конституційного ладу України, у тому числі принципи народного суверенітету, верховенства права, поділу влади, унітаризму, демократії та республіканізму;
- конституційні основи функціонування виборчої системи, інституту референдумів та місцевого самоврядування;
- правовий статус і гарантії прав і свобод людини і громадянина, порядок та умови їх обмеження, конституційні обов'язки;
- конституційні засади громадянства України, правовий статус іноземців, осіб без громадянства, біженців і внутрішньо переміщених осіб;
- систему органів державної влади: їхні повноваження, порядок формування та взаємодію;
- конституційні засади правосуддя, статус суддів, роль прокуратури та адвокатури;
- повноваження Конституційного Суду України, інститут конституційної скарги та значення його рішень.

вміти:

- застосовувати норми Конституції України та конституційного законодавства у правозастосовній діяльності;
- аналізувати й тлумачити положення Конституції України та практику Конституційного Суду України;
- оцінювати відповідність національного законодавства принципам і нормам Конституції та міжнародного права;
- використовувати конституційно-правові знання для вирішення практичних завдань, підготовки правових висновків, аналізу кейсів;
- орієнтуватися у питаннях організації публічної влади, захисту прав і свобод, демократичного врядування та верховенства права.

5. Пререквізити - відсутні (дисципліна вивчається у 1 семестрі).

6. Обсяг курсу. Зазначте загальну кількість кредитів, кількість занять та годин самостійної роботи.

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	20
Семінарські (практичні) заняття	20
Самостійна робота	80
Індивідуальне завдання	Контрольна робота
Всього кредитів	4

Формами проведення занять є лекційні та семінарські (практичні) заняття, самостійна робота. Проведення занять згідно розкладу відбувається на парах та за допомогою платформи дистанційного навчання «MOODLE».

7. Тематика курсу.

Тематика лекційних занять

Тема 1. Конституційне право України як основа національного права

Поняття конституційного права України як галузі права, його місце і роль у національній системі права. Основні етапи становлення і розвитку конституційного права як галузі права. Система конституційного права як галузі права.

Предмет і метод конституційно-правового регулювання та їх особливості. Принципи конституційного права України. Людська гідність. Свобода. Рівність і заборона дискримінації. Народний суверенітет. Республіканізм.

Особливості конституційно-правових норм. Види конституційно-правових норм. Реалізація конституційно-правових норм. Тлумачення конституційно-правових норм. Колізії у конституційному праві.

Поняття та класифікація конституційно-правових інститутів. Поняття та загальна характеристика конституційно-правових відносин. Юридичні факти у конституційному праві.

Система джерел конституційного права. Конституційні засади співвідношення національного та міжнародного права. Доктрина дружнього ставлення до міжнародного права.

Тема 2. Юридична сила конституції

Поняття конституції та її сутність: основні положення теорії конституції, юридична конституція, формальна конституція, матеріальна конституція, фактична конституція. Установча природа конституції.

Юридичні властивості конституції: Верховенство конституції. Пряма дія конституційних норм. Стабільність конституції. Горизонтальний ефект конституції.

Форми конституції: писана і неписана. Структура конституції: преамбула, основна частина, заключні положення, перехідні положення, додатки.

Класифікація конституцій. Функції конституції: політична, ідеологічна, економічна, програмна, інформативна, установча, регулятивна, охоронна.

Загальна характеристика Конституції України.

Основні способи прийняття конституції. Реалізація конституції. Порядок внесення змін та доповнень до Конституції України.

Форми правової охорони конституції.

Тема 3. Конституціоналізм та конституційний лад України

Сутність конституціоналізму. Конституційний лад України та його засади.

Конституційні засади державного суверенітету України. Принцип територіальної цілісності і недоторканності державних кордонів України. Незалежність України та процеси євроатлантичної і європейської інтеграції.

Обмеження влади правом як засада конституційного ладу України. Конституційний принцип поділу державної влади. Система стримувань і противаг.

Принцип верховенства права в системі засад конституційного ладу України. Основні елементи верховенства права.

Тема 4. Україна як демократична республіка: конституційні засади

Сутність демократії. Пряма (безпосередня) та представницька демократія. Поняття, конституційно-правова регламентація та види референдумів в Україні. Всеукраїнський референдум за народною ініціативою.

Виборче право. Пасивне і активне виборче право, виборчі цензи. Принципи виборчого права. Основні виборчі системи. Особливості виборів Президента України. Особливості виборів народних депутатів України. Особливості місцевих виборів.

Принцип республіканізму у структурі конституційного ладу України. Демократична підзвітність та підконтрольність публічної влади. Форми участі народу в управлінні державними справами.

Сутність місцевого самоврядування. Конституційні гарантії місцевого самоврядування в Україні. Організаційно-правова та фінансово-економічна самостійність місцевого самоврядування. Система місцевого самоврядування в Україні. Система місцевого самоврядування в Чернігівській області. Загальна характеристика конституційного статусу органів та посадових осіб місцевого самоврядування в Україні.

Предмет відання територіальної громади. Територіальні громади Чернігівської області. Компетенція органів місцевого самоврядування. Міське самоврядування в містах зі спеціальним статусом.

Тема 5. Унітарність Української держави в системі засад конституційного ладу

Принцип унітаризму та його закріплення в Конституції України. Поняття, система та принципи державно-територіального устрою України. Конституційний статус Автономної Республіки Крим у складі України як унітарної держави. Порядок ухвалення та внесення змін до Конституції Автономної Республіки Крим. Конституційний статус органів влади Автономної Республіки Крим. Предмет відання та повноваження органів влади Автономної Республіки Крим. Особливості юридичного статусу тимчасово окупованих територій України

Тема 6. Конституційні засади функціонування національно-культурної сфери в Україні

Конституційний статус української мови як державної. Правовий статус мов національних меншин та корінних народів. Особливості конституційного статусу національних меншин та корінних народів в Україні. Поняття національно-культурної автономії. Конституція України та громадянське суспільство.

Конституційний принцип багатоманітності. Засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні: юридичні механізми. Доктрина «демократії, здатної себе захистити».

Поняття та основні види громадських об'єднань. Принципи створення та діяльності громадських об'єднань в Україні.

Конституційний статус політичних партій. Порядок створення політичних партій. Принципи діяльності політичних партій. Заборона політичних партій в Україні.

Держава і церква в Україні. Відділення церкви від держави. Принцип світської держави.

Тема 7. Конституційний статус особи в Україні

Принципи конституційного статусу особи. Природа прав і свобод людини. Сутність прав і свобод людини. Негативні та позитивні обов'язки держави у сфері гарантування прав людини згідно з Конституцією України.

Зміст та обсяг захисту особистих свобод: право на свободу думки й слова, право на доступ до публічної інформації, захист персональних даних, свобода совісті, свобода пересування. Критерії обмеження прав.

Політичні права та участь громадян у вирішенні питань суспільного значення. Свобода мирних зібрань, свобода об'єднань: обсяг захисту та критерії обмеження. Рівність доступу громадян до публічної служби.

Економічні права: обсяг захисту та критерії обмеження. Право власності, заборона свавільного вилучення власності. Право на свободу підприємницької діяльності, обмеження монополізму і захист конкуренції. Право на працю та на гідну оплату праці.

Соціальні права: зміст та гарантії. Право на соціальне забезпечення, право на охорону здоров'я, право на освіту.

Конституційні обмеження у здійсненні конституційних прав та свобод людини в Україні. Критерії легітимності обмеження прав людини: трискладовий тест, значення принципу пропорційності.

Особливі юридичні стани згідно з Конституцією України, умови і порядок введення та припинення дії. Особливості юридичного захисту прав внутрішньо переміщених осіб. Загальна характеристика конституційних обов'язків людини та громадянина в Україні. Поняття та принципи громадянства України.

Набуття громадянства України: підстави та умови. Обставини, що виключають прийняття до громадянства. Припинення громадянства України.

Конституційний статус іноземців та осіб без громадянства. Особливості конституційного статусу біженця та ВПО.

Тема 8. Конституційна система органів державної влади

Законодавча влада в Україні: конституційна характеристика. Конституційна природа парламенту. Верховна Рада України як парламент: виборний, представницький, колегіальний, періодично-змінний, законодавчий орган. Функції Верховної Ради України: представницька, законодавча, контрольна. Роль парламенту у внесенні змін до Конституції України. Роль парламенту в формуванні інших органів державної влади. Конституційний склад і структура Верховної Ради України. Комітети, тимчасові слідчі та тимчасові спеціальні комісії парламенту. Повноважність та кворум у засіданнях Верховної Ради України. Предмет відання та повноваження Верховної Ради України. Предметна сфера закону. Парламентські процедури: установча, законодавча, процедури здійснення парламентського контролю. Політичне структурування Верховної Ради України. Парламентська фракція. Коаліція депутатських фракцій. Парламентські процедури: установча, законодавча, процедури здійснення парламентського контролю. Конституційний статус спеціалізованих органів парламентського контролю - Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та Рахункової палати

Конституційний статус народного депутата України та юридичні гарантії його діяльності. Природа депутатського мандата. Підстави та порядок дострокового припинення повноважень народного депутата України. Права народного депутата України.

Конституційний статус Президента України. Президент України як глава держави. Роль та місце Президента України в системі органів державної влади. Представницький мандат Президента України. Порядок обрання та вимоги до кандидата на пост Президента України. Порядок вступу на пост Президента України. Недоторканність Президента України. Підстави та порядок припинення повноважень Президента України. Процедура усунення Президента України з поста у порядку імпічменту. Повноваження Президента України. Акти Президента України. Контрасигнація актів Президента України. Конституційний статус Ради національної безпеки та оборони України. Роль Ради національної безпеки та оборони України у забезпеченні захисту державного суверенітету і територіальної цілісності України.

Виконавча влада в Україні: конституційна характеристика. Місце виконавчої влади в механізмі державної влади. Система органів виконавчої влади в Україні. Система виконавчої влади в Чернігівській області.

Порядок формування і склад Кабінету Міністрів України. Демократична підзвітність і підконтрольність Кабінету Міністрів України. Солідарна відповідальність уряду та відповідальність міністрів. Предмет відання та повноваження Кабінету Міністрів України. Акти Кабінету Міністрів України.

Тема 9 . Судова влада в Україні

Конституційні засади правосуддя. Система судів. Засади спеціалізації у системі судів. Конституційний статус судді. Гарантії незалежності суддів. Підстави та порядок припинення повноважень суддів і звільнення суддів.

Конституційний статус Вищої ради правосуддя. Органи суддівського самоврядування.
Конституційний статус прокуратури. Роль адвокатури в системі юридичного захисту прав людини.

Тема 10. Правовий захист Конституції

Правовий захист Конституції: особливості української моделі. Поняття, види та моделі конституційного контролю. Предмет відання та повноваження Конституційного Суду України. Самообмеження юрисдикції Конституційного Суду України та доктрина політичного питання.

Склад і порядок формування Конституційного Суду України. Структура та організація діяльності Конституційного Суду України.

Суб'єкти та форми звернення до Конституційного Суду України. Конституційна скарга: поняття, критерії прийнятності, особливості розгляду. Місце конституційної скарги в механізмі захисту прав людини в Україні.

Поняття й характеристика стадій конституційного судочинства. Учасники конституційного провадження. Поняття та юридична природа актів Конституційного Суду України. Види, порядок ухвалення та виконання актів Конституційного Суду України. Особливості юридичної сили рішень Конституційного Суду України з конституційних скарг.

Тематика практичних занять

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи конституційного права та Конституції України

Конституційне право України як основа національного права.

Юридична сила конституції.

Конституціоналізм та конституційний лад України.

Змістовий модуль 2. Конституційні засади демократії, державного устрою та національно-культурної сфери

Україна як демократична республіка: конституційні засади.

Унітарність Української держави в системі засад конституційного ладу.

Конституційні засади функціонування національно-культурної сфери в Україні.

Змістовий модуль 3. Конституційний статус особи та гарантії її прав і свобод

Конституційний статус особи в Україні.

Змістовий модуль 4. Конституційна система органів державної влади та механізми захисту Конституції

Конституційна система органів державної влади.

Судова влада в Україні.

Правовий захист Конституції.

Тематика самостійної роботи

Самостійне опрацювання окремих питань в межах тем:

Джерела конституційного права України: Конституція, закони, рішення КСУ, міжнародні договори. Проблема колізій у конституційному праві та способи їх подолання. Історія конституційного права в Україні: від Конституції Пилипа Орлика до Конституції 1996 року.

Порівняння системи конституційного права України з системою інших постсоціалістичних держав. Теорії конституції: юридична, матеріальна, фактична – їх відображення в українській правовій системі.

Аналіз структури Конституції України (статті, розділи, перехідні положення). Стабільність Конституції: причини змін 2004, 2010, 2014 років. Форми правової охорони

Конституції у світі: порівняльний аналіз.

Конституціоналізм як ідея обмеження влади правом. Європейська інтеграція України як елемент конституційного ладу. Система стримувань і противаг: практика України та зарубіжних держав. Верховенство права: тлумачення КСУ та практика ЄСПЛ.

Історія інституту референдумів в Україні. Проблеми застосування виборчих систем в Україні. Місцеве самоврядування: досвід європейських держав і відповідність Європейській хартії місцевого самоврядування.

Принцип підзвітності та прозорості публічної влади. Унітаризм і федералізм: порівняльно-правовий аналіз. Конституційний статус Автономної Республіки Крим.

Правовий режим тимчасово окупованих територій.

Адміністративно-територіальна реформа в Україні. Адміністративно-територіальний устрій Чернігівської області.

Державна мова та мовна політика в Україні: історія та сучасність. Правовий статус корінних народів та національних меншин. Конституційні гарантії свободи світогляду і віросповідання.

Демократія, здатна себе захистити: німецька доктрина і її вплив на Україну. Види прав людини: особисті, політичні, соціально-економічні, культурні. Трискладовий тест і принцип пропорційності: практика ЄСПЛ. Конституційні обов'язки людини та їх співвідношення з правами.

Інститут громадянства: порівняльний аналіз української та європейських моделей. Особливості правового статусу біженців, ВПО, іноземців.

Конституційний статус Верховної Ради: проблеми реформування. Парламентські процедури та їх правове значення.

Інститут Президента України: еволюція повноважень у 1991-2024 рр.

Кабінет Міністрів України: конституційно-правовий статус і виклики децентралізації.

РНБО України як конституційний орган безпеки та оборони.

Конституційні гарантії незалежності суддів. Органи суддівського самоврядування.

Роль прокуратури у правовій системі України. Конституційний статус адвокатури.

Конституційний Суд України: повноваження та практика. Інститут конституційної скарги: переваги та проблеми. Моделі конституційного контролю (американська, європейська).

Значення рішень КСУ для розвитку конституціоналізму в Україні.

8. Система оцінювання та вимоги

Загальна система оцінювання	Загальна система оцінювання курсуОцінювання знань ЗВО здійснюється відповідно до «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету «Чернігівська політехніка». З дисципліни здобувач може набрати до 60% підсумкової оцінки за виконання всіх видів робіт, що виконуються протягом семестру і до 40% підсумкової оцінки – на екзамені. Поточний контроль проводиться шляхом спілкування із студентами під час лекцій та опитувань студентів на семінарських заняттях. Загальними критеріями поточного контролю, за якими здійснюється оцінювання результатів навчання ЗВО, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних заняттях, а також самостійність та своєчасність здачі
------------------------------------	---

	виконаних індивідуальних та самостійних завдань викладачу, згідно з графіком навчального процесу. Бали, які набрані здобувачем за результатами активності на семінарах та за контрольну роботу, складають оцінку поточного контролю. Під час вивчення дисципліни здобувач вищої освіти має досягти відповідні результати навчання (РН), що передбачені освітньою програмою. Кожен результат навчання оцінюватися окремо: - застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи (РН 18) - оцінюється шляхом фронтального та індивідуального опитування під час семінарських (практичних) занять та через публічний захист рефератів; - пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів (РН19) - оцінюється шляхом фронтального та індивідуального опитування під час семінарських (практичних) занять та через публічний рефератів; - виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки (РН 20) - оцінюється шляхом фронтального та індивідуального опитування під час семінарських (практичних) занять та через публічний рефератів; Оцінка за результатами вивчення дисципліни формується шляхом додавання підсумкових результатів поточного контролю до екзаменаційної оцінки. Оцінювання успішності здобувача вищої освіти під час семестрового контролю здійснюється за національною (чотирибальною) шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалою ECTS і вносяться в відомість успішності та навчальну картку здобувача вищої освіти в автоматизованій системі управління – АСУ «ВНЗ». Складання екзамену є обов'язковим елементом підсумкового контролю знань для студентів, які претендують на оцінку «добре» або «відмінно». Якщо студент виконав всі види робіт протягом семестру та набрав 60% підсумкової оцінки (тобто «задовільно»), то він, за бажанням, може залишити набрану кількість балів як підсумкову оцінку і не складати екзамен. Повторне складання екзамену з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється.
Семінарські (практичні) заняття	Критерії оцінювання участі у практичному (семінарському) занятті (активність роботи, відповідь з питань практичного заняття оцінюються в 5, 4, 3, 2, 1, 0 балів, зокрема: - 5 балів – ЗВО у повному обсязі опрацював програмний матеріал (основну і додаткову літературу, джерела), має глибокі й міцні знання, упевнено оперує набутими знаннями, виявляє розуміння теоретичних проблем розвитку конституційного права, робить аргументовані висновки, може вільно висловлювати власні судження і переконливо їх аргументувати, може аналізувати юридичні факти, здатний презентувати власне розуміння, оцінку юридичних фактів, має досить міцні навички роботи з Конституцією України, основними нормативно-правовими актами. - 4 бали – ЗВО вільно володіє навчальним матеріалом (опрацював

основну і деяку частину додаткової літератури і джерел), узагальнює окремі факти і формулює висновки, обґрунтовує свої висновки конкретними фактами, взятими з підручників, Конституції; може дати порівняльну характеристику юридичних фактів, визначення понять, самостійно встановлює причинно-наслідкові зв'язки; узагальнює та застосовує набуті знання.

- 3 бали - ЗВО засвоїв навчальний матеріал частково (опрацював основну і деяку частину додаткової літератури і джерел), але прогалини не носять істотного характеру, узагальнює окремі факти і формулює нескладні висновки, обґрунтовує свої висновки конкретними фактами, взятими з підручників, Конституції; може дати порівняльну характеристику юридичних фактів, визначення понять, самостійно встановлює причинно-наслідкові зв'язки; узагальнює та застосовує набуті знання, деякі практичні навички роботи з засвоєним матеріалом сформовані недостатньо.

- 2 бали – ЗВО загалом самостійно відтворює програмний матеріал (на рівні підручника), може дати стислу характеристику питання, загалом правильно розуміє юридичні терміни, але у викладеному матеріалі є істотні прогалини, виклад не самостійний (переказ підручника), є певні неточності як у матеріалі, так і у висновках, аргументація слабка.

- 1 бал – ЗВО за допомогою викладача намагається відтворити матеріал, але відповідь неповна, в ній налічується багато неточностей, головний зміст матеріалу не розкрито.

- 0 балів – ЗВО не готовий до практичного заняття або має лише приблизне уявлення про питання, що розглядається на занятті, може сказати два-три речення по суті питання, назвати деякі терміни, але не може їх пояснити, головний зміст матеріалу не розкрито.

Доповнення до відповіді, запитання доповідачу на практичному занятті оцінюється до 2-х балів:

- суттєве доповнення до відповіді основного доповідача, яке ґрунтується на ознайомленні з монографічною, науковою літературою - 2 бали.

- задані запитання доповідачу, які є не просто уточнюючими, а які мають дискусійний характер - 1 бал.

Опитування кожного ЗВО повинно бути проведено не менше ніж 3-4 рази на протязі семестру за умови регулярного відвідування здобувачем різних видів аудиторних занять.

Критерії виконання тестових завдань:

- 3 бали – точні відповіді на понад 90-95% тестових питань;

- 2 бали – точні відповіді на 70%-89% тестових питань;

- 1 бал – точні відповіді від 50% до 69 % тестових питань;

- 0,5 балів – ЗВО дав відповідь на меншу кількість, ніж 50% питань і показав незадовільний рівень знань з теми.

Критерії вирішення задач з «Конституційного права України» / написання юридичного диктанту:

- 3 бали – точна та повна відповідь;

- 2 бали – точні відповіді та недостатньо повне пояснення рішення задачі / точні відповіді та недостатньо повне пояснення терміну;
1 бал – не зовсім точне рішення задачі / не зовсім точні відповіді на всі терміни диктанту;

- 0 бали – ЗВО намагався дати відповіді, але показав незадовільний рівень знань з теми.

Виконання вибіркового виду **самостійної роботи** включає: презентацію аналітичного огляду наукових публікацій, реферату; есе; виконання самостійної дослідної роботи (індивідуальна робота);

	доповідь на студентській науковій конференції тощо. Презентація реферату проходить в аудиторії на практичному занятті, де розглядається дана тема, або може бути проведена індивідуально. Критеріями оцінки змісту реферату є повнота висвітлення питання. Зрозумілість, наявність власної думки. Оцінювання виконання індивідуальних завдань (реферат, індивідуальна дослідна робота, доповідь) здійснюється на основі наступних критеріїв: - 5 балів – матеріал викладений логічно і повно, результати дослідження мають практичну і теоретичну цінність, висновки аргументовані і обґрунтовані, письмова робота містить вступ, основну частину, висновки і список літератури, оформлення реферату відповідає вимогам; - 4 бали – матеріал викладений логічно і повно, результати дослідження мають практичну і теоретичну цінність, висновки недостатньо аргументовані і обґрунтовані, письмова робота містить вступ, основну частину, висновки, проте список літератури є недостатнім, оформлення відповідає вимогам; - 3 бали – матеріал викладений недостатньо повно, письмова робота не містить вступу, висновки не достатньо аргументовані, обґрунтовані та/або не стосуються усіх поставлених завдань, список літератури є недостатнім, оформлення не відповідає вимогам; - 1-2 бали – викладений матеріал неповним, письмова робота не містить вступу, основна частина не є структурованою, висновки поверхневі або відсутні, список літератури є недостатнім, оформлення не відповідає вимогам.
Критерії оцінювання контрольної роботи	Контрольна робота передбачає виконання двох блоків завдань: - перший блок – тестові завдання (10 тестових завдань) або вирішення задач (2 задачі); - другий блок – теоретичні питання (2 питання). Критерії оцінювання модульної контрольної роботи: 6 балів – повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації) на всі питання модульної контрольної роботи; ЗВО вільно орієнтується в поданому матеріалі; 4-5 балів – ЗВО надав на 75 % питань модульної контрольної роботи; відповіді на всі питання контрольної потребують уточнень; 3 бали – ЗВО надав відповіді на 60% питань модульної контрольної роботи; відповіді потребують суттєвих уточнень, недостатнє володіння матеріалом; 2-0 балів – ЗВО надав відповіді менше ніж на 50% питань модульної контрольної роботи; відповіді потребують значних уточнень; ЗВО не орієнтується в поданому матеріалі, вкрай обмежена відповідь.

Умови допуску до підсумкового контролю	У випадку, якщо ЗВО протягом семестру не виконав у повному обсязі передбачених робочою програмою навчальної дисципліни всіх видів навчальної роботи, має невідпрацьовані практичні роботи або не набрав мінімально необхідну кількість балів (тобто кількість балів, яка сумарно з максимально можливою кількістю балів, які здобувач вищої освіти може отримати під час семестрового контролю не дозволить отримати підсумкову оцінку «задовільно» – Е, 60 балів), то він не допускається до складання екзамену під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому в розділі 6 «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету «Чернігівська політехніка», затвердженого вченою радою НУ «Чернігівська політехніка» (https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-osvitproces/polozhennya-pro-potochne-ta-pidsumkove-oczinuyannya-znan-zdobuvachiv-vo.pdf).
---	---

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточний контроль за модулями			
Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю		Кількість балів	
Змістовний модуль 1.		0...	15
1	Усна відповідь, захист презентації, доповнення, запитання доповідачу, кейси/тести/термінологічний диктант – Тема 1	0...	5
2	Усна відповідь, захист презентації, доповнення, запитання доповідачу, кейси/тести/термінологічний диктант – Тема 2	0...	5
3	Усна відповідь, захист презентації, доповнення, запитання доповідачу, кейси/тести/термінологічний диктант – Тема 3	0...	5
Змістовний модуль 2.		0...	15
1	Усна відповідь, захист презентації, доповнення, запитання доповідачу, кейси/тести/термінологічний диктант – Тема 4	0...	5
2	Усна відповідь, захист презентації, доповнення, запитання доповідачу, кейси/тести/термінологічний диктант – Тема 5	0...	5
3	Усна відповідь, захист презентації, доповнення, запитання доповідачу, кейси/тести/термінологічний диктант – Тема 6	0...	5
Змістовний модуль 3.		0...	9
1	Усна відповідь, захист презентації, доповнення, запитання доповідачу, кейси/тести/термінологічний диктант – Тема 7	0...	9
Змістовний модуль 4.		0...	15
1	Усна відповідь, захист презентації, доповнення, запитання доповідачу, кейси/тести/термінологічний диктант – Тема 8	0...	5
2	Усна відповідь, захист презентації, доповнення, запитання доповідачу, кейси/тести/термінологічний диктант – Тема 9	0...	5
3	Усна відповідь, захист презентації, доповнення, запитання доповідачу, кейси/тести/термінологічний диктант – Тема 10	0...	5
Контрольна робота		0...	6

	Разом		60
--	--------------	--	-----------

Підсумковий контроль		Кількість балів
Модуль за тематичним планом дисципліни та вид контролю		
Результат поточного контролю		0... 60
1	Теоретичне питання	0... 10
2	Теоретичне питання	0... 15
3	Теоретичне питання	0... 15
Зважена семестрова оцінка		0... 100

Шкала оцінювання результатів навчання

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, диференційованого заліку, курсового проекту (роботи), практики, атестації
90 – 100	A (відмінно)	відмінно
82-89	B (дуже добре)	добре
75-81	C (добре)	
66-74	D (задовільно)	задовільно
60-65	E (достатньо)	
0-59	FX (незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання*

*крім державної атестації

9. Обладнання та програмне забезпечення

Ноутбук і медіапроектор для демонстрації презентацій лекцій.

10. Політики курсу.

Політика щодо академічної доброчесності. Освітній процес базується на академічній доброчесності. Згідно з «Кодексом академічної доброчесності Національного університету «Чернігівська політехніка», від 31.05.2021 р. №100. <https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-yakist/kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf> вивчення дисципліни базується на принципах взаємної поваги й довіри викладача та здобувача вищої освіти, рівноправності й толерантності.

Підготовлені здобувачем вищої освіти види робіт повинні відповідати загальноприйнятим нормам етичної поведінки.

Основними формами порушення академічної доброчесності є: - академічний плагіат; - самоплагіат; - фабрикація; - фальсифікація; - списування; - обман; - хабарництво; - необ'єктивне оцінювання.

Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей є обов'язковими. Якщо буде виявлено ознаки академічної недоброчесності, -роботи не зараховуються.

Від дотримання принципів академічної доброчесності залежить оцінювання, а саме, бали можуть бути анульовані або знижені за порушення.

Правила перезарахування кредитів. Відповідно до «Порядку визначення академічної різниці та визнання результатів попереднього навчання в Національному університеті «Чернігівська політехніка» від 31 серпня 2020 р. (діє з 16.09.2022) <https://stu.cn.ua/wp->

[content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-osvitproces/poryadok-vyznachennya-akademichnoi-riznyczy-ta-vyznannya-rezultativ-poperednogo-navchannya.pdf](https://stu-media/normobaza/normdoc/norm-osvitproces/poryadok-vyznachennya-akademichnoi-riznyczy-ta-vyznannya-rezultativ-poperednogo-navchannya.pdf) рішення щодо перезарахування може бути прийнято за умов, якщо:

- назви навчальних дисциплін ідентичні або мають незначну стилістичну відмінність, але обсяги, змістова частина навчальних програм та результати навчання не відрізняються;
- кількість кредитів, відведена на вивчення навчальної дисципліни відрізняється менше, ніж на 25%.

При цьому диференційований залік може бути зарахований як екзамен, з відповідною оцінкою за шкалою ЄКТС; недиференційований залік може бути зарахований як диференційований залік, з оцінкою за шкалою ЄКТС не менше «С» – 75 балів (добре).

При перезарахуванні дисципліни зберігається раніше здобута позитивна оцінка. Перескладання іспитів (диференційованих заліків) з дисципліни з метою підвищення оцінки, визначеної в документах виданих здобувачу вищої освіти за попереднім місцем навчання, не дозволяється.

Якщо оцінка з дисципліни складається з декількох оцінок за окремі семестри або з оцінок декількох модулів, то здобувачу вищої освіти виставляється середньозважена оцінка успішності з урахуванням обсягів відповідних складових навчальної дисципліни.

За необхідності (зокрема, у випадку, якщо у документах виданих здобувачу вищої освіти за попереднім місцем навчання, містяться результати навчання тільки за національною шкалою оцінювання) оцінка приводиться у відповідність до діючої в Університеті шкали оцінювання наступним чином: «задовільно» – 68 балів (D), «добре» – 83 бали (B), «відмінно» – 95 балів (A). Відповідно до «Положення про академічну мобільність учасників освітнього процесу НУ «Чернігівська політехніка»» від 31 серпня 2020 р. (зі змінами, внесеними згідно із рішенням Вченої ради від 22.02.2021, протокол №2, та наказом ректора № 30 від 22.02.2021; від 29.03.2021, протокол №3, та наказом ректора № 60 від 29.03.2021) <https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-osvitproces/polozhennya-pro-akademichnu-mobilnist-uchasnykiv-osvitnogo-proczesu.pdf> відбувається визнання та перезарахування результатів навчання здобувачів вищої освіти у закладі вищої освіти-партнері.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням дедлайнів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Порядок ліквідації академічної заборгованості визначено в «Положенні про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету «Чернігівська політехніка» від 31 серпня 2020 р. (із змінами, внесеними згідно із рішеннями Вченої ради та наказів ректора) <https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-osvitproces/polozhennya-pro-potochne-ta-pidsumkove-oczinuvannya-znan-zdobuvachiv-vo.pdf>

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в онлайн (дистанційній) формі за погодженням. Пропущені заняття без поважних причин відпрацьовуються відповідно до графіка консультацій викладача.

У порядку, передбаченому «Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету «Чернігівська політехніка» від 31 серпня 2020 р. (із змінами, внесеними згідно із рішеннями Вченої ради та наказів ректора) <https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-osvitproces/polozhennya-pro-potochne-ta-pidsumkove-oczinuvannya-znan-zdobuvachiv-vo.pdf> здобувач вищої освіти, який має більше 30% пропусків навчальних занять (без поважних причин) від загального обсягу аудиторних годин відповідної навчальної дисципліни згідно з індивідуальним начальним планом не допускається до складання екзамену (диференційованого заліку) під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість.

Вільне відвідування занять організовується відповідно до «Порядку надання дозволу на вільне відвідування занять здобувачам вищої освіти Національного університету «Чернігівська

політехніка» від 31 серпня 2020 р <https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-osvitproces/poryadok-nadannya-dozvolu-na-vilne-vidviduvannya-zanyat-zdobuvacham-vyshhoyi-osvity.pdf>

Вільне відвідування занять здобувачам вищої освіти Університету дозволяється з метою створення умов для навчання ЗВО, які не можуть відвідувати навчальні заняття з поважних причин за діючим розкладом. До поважних причин відносяться випадки, підтверджені відповідними документами, а саме: поєднання навчання зі спортивною та (або) громадською діяльністю, наявність дітей віком до 3-х років, вагітність, поєднання навчання з роботою за фахом, дуальне навчання (у разі його запровадження для окремих здобувачів вищої освіти), інші випадки.

Політика оскарження результатів контрольних заходів. Для вирішення спірних питань, пов'язаних із організацією та проведенням семестрового контролю, оцінювання практик, атестації та визнанні результатів навчання в неформальній та/або інформальній освіті на факультеті створюється апеляційна комісія розпорядженням декана, до складу якої включаються, завідувачі кафедр, науково-педагогічні працівники та представники органів студентського самоврядування. Головою апеляційної комісії призначається декан. Порядок подання та розгляду апеляцій визначається відповідно до р.7 «Положенні про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету «Чернігівська політехніка» від 31 серпня 2020 р. (із змінами, внесеними згідно із рішеннями Вченої ради та наказів ректора) <https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-osvitproces/polozhennya-pro-potochne-ta-pidsumkove-ocinyuvannya-znan-zdobuvachiv-vo.pdf>

Розвиток soft skills. Створення так званого «емоційного інтелекту» у здобувачів вищої освіти, здатних не тільки засвоювати професійні компетентності, а і формувати, відбувається наступним чином: здобувачі під час освітнього процесу отримують 1) питання з відкритим типом відповіді, вирішення яких потребує критичного мислення шляхом колективного обговорення; 2) завдання із спеціально здійсненою помилкою у вихідних даних або ході рішення. 3) ситуаційні завдання та кейси для обговорення і вирішення, які потребують групової взаємодії, критичного мислення, креативності та спрямовані на формування комунікаційних та управлінських навичок. Також здобувачі приймають участь у студентських науково-практичних конференціях, семінарах, тренінгах.

11. Рекомендована література.

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Кучук А.М., Завгородня Ю.С. Конституційне право. Частина 1: навч.-метод. посіб. Дніпро: Середняк Т. К., 2023. 128 с.
3. Конституційне право України: підручник. 11-е видання: (присвячене 30-ій річниці заснування юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет») перероблене та доповнене. Ужгород : РІК-У, 2023. 536 с.
4. Конституційне право : підручник / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; за заг. ред. О. С. Бакумова, Т. І. Гудзь, М. І. Марчука; [О. С. Бакумов, Л. Д. Варунц, Т. І. Гудзь та ін.]. Харків, 2019. 484 с.
5. Конституційне право: підручник / за заг. ред. М.І. Козюбри./ Ю.Г. Барабаш, О.М. Бориславська, В.М. Венгер, М.І. Козюбра, А.А. Мелешевич. К.: Ваїте, 2021. 528 с.
6. Конституція України: наук.-практ. Коментар / за заг. ред. К.І. Чижмарь, О.В. Лавринович. К.: Видчий дім «Професіонал», 2021. 290 с.

Інтернет-джерела.

1. Посилання на сторінку дисципліни в системі дистанційного навчання moodle. URL: <https://eln.stu.cn.ua/course/view.php?id=451>
2. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>